

Prof.dr Duško Vejnović, redovni profesor Univerziteta u Banjoj Luci

TAKMIČENJE UNIVERZITETA ZA POZICIJU NA VEBOMETRIKSU, ŠANGAJSKOJ I DRUGIM LISTAMA

Nivo i kvalitet doktorskih studija stvara ključnu razliku između Univerziteta, a treća misija na najbolji način promoviše kompetencije i vrijednosti Univerziteta

Prava utakmica, takmičenje između univerziteta za pozicioniranje na Vebometriksu, Šangajskoj i drugim listama sve je intenzivnije. Cilj svakog univerziteta trebao bi da bude da trajno zadrži najcitanije asistente, profesore, istraživače, u prvom redu radi podizanja kvaliteta, obrazovanja, istraživanja, ali i razvoja treće misije Univerziteta, tj. angažovanja obrazovnih radnika i istraživača u zajednici. Univerziteti su još od svog osnivanja u srednjem vijeku bili neodvojivi od društva u kojem funkcionišu. U različitim istorijskim periodima prioriteta su se davali različitim misijama. **Pored nastave i istraživanja kao osnovnih univerzitetskih misija, pod trećom misijom univerziteta podrazumijeva se odnos univerziteta i zajednice, okoline. Treća misija univerziteta sastoji se od dvije dimenzije-društvene, civilne i ekonomske, koje treba da budu ravnopravne.** Treća misija univerziteta može da se realizuje kroz dvije paradigme i to služenje zajednici, nasuprot paradigme zalaganje u zajednici. Svakako, može se zapaziti da na nekim univerzitetima u BiH je veća usmjerenost ka komercijalnoj i ekonomskoj u odnosu na društvenu i civilnu dimenziju.

Pored nastave i istraživanja kao osnovnih akademskih djelatnosti, naročito u periodu tranzicije, značajna je i treća misija univerziteta koja se ogleda u učešću univerziteta u ekonomskom razvoju i izgradnji civilnog društva i demokratskih vrijednosti (Spasojević, Kleut i Branković, 2012, prema: Grandić i Bosanac 2018). Dakle treću misiju univerziteta u BiH treba shvatiti kao odnos između visokog obrazovanja i društva izvan prve (nastava) i druge (istraživanje) misije; nova dvostruka uloga univerziteta kao nosioca pozitivnih promjena koje doprinose društvenom razvoju i preduzetnika koji doprinose ekonomskom razvoju. **Univerziteti u BiH treba da služe njenim potrebama, jer je priča o univerzitetu nerazdvojiva od njegove odgovornosti prema društvu i ekonomiji,** dok s druge strane, ono što je novo je dubina i obim interakcije između zajednica i univerziteta. Treća misija univerziteta podrazumijeva i društvenu i ekonomsku dimenziju i to tako da one treba da budu podjednako značajne. Ona se zasniva na privatno javnim partnerstvima, saradnji univerziteta, privrede i države. Bolje pozicioniranje univerziteta na Šangajskoj listi može se očekivati samo uz punu autonomiju Univerziteta, njihovu depolitizaciju i dezideologizaciju, te ustavom, međunarodnim konvencijama i Magna carta Univesitatum zagaranovanu slobodu naučnog istraživanja i djelovanja. Neophodno je za ovu utakmicu osnovati Fond za nauku te obezbjediti sigurnost finansiranja citiranih, kvalitetnih istraživača, prekinuti "uravnilovku". Konkurencija i takmičenje među univerzitetima biće sve oštrija, a može se prepoznati da na nekim

univerzitetima u Istočnoj i Centralnoj Evropi je primjećen permanentni pad. Slabost naših univerziteta je, između ostalog, u tome što su naši istraživači nedovoljno citirani (citiranost nosi 20% vrednovanja). Veoma loše stojimo, ili nemamo bodove ni u kategorijama najprestižnijih naučnih nagrada, što takođe donosi dodatni procenat vrednovanja. Broj radova naših istraživača u prestižnim časopisima na bivšoj SCI listi i drugim listama je nedovoljan za ovako ozbiljnu utakmicu. Logično se postavlja pitanje šta treba uraditi da bi se popravila pozicija Univerziteta na ovoj prestižnoj listi. Potrebno je izmjeniti model finansiranja visokog obrazovanja u smjeru zakonskih rješenja koja bi se ponudila, kao i novom strategijom koja ne bi dodatno dezintegrisala nauku i visoko obrazovanje. Dalje je potrebno maksimalno razvijati treću misiju univerziteta (prva je obrazovanje, a druga istraživanje) koja podrazumijeva maksimalno angažovanje obrazovnih radnika i istraživača u zajednici, a ne samo da "slijepo", poltronski služe zajednici. Sve je to važno za bolje pozicioniranje univerziteta na Šangajskoj listi, te trajnijeg zadržavanja najcitiranijih profesora i istraživača na našim univerzitetima, kao i radi podizanja kvaliteta studija uopšte, a posebno master i doktorskih studija. Ne smije se dozvoliti dodijeljivanje zvanja bez znanja, niti da bude sve više debelih knjiga, a tankih pisaca, te profesora koji objavljuju više nego što su pročitali. Dakle, neophodno je univerzitetima i visokom obrazovanju vratiti obraz, ugled, dostojanstvo i tradicionalne moralne komponente. Doktorske studije kao najviši nivo obrazovanja su temelj, osnova naučnog rada na univerzitetima, kako za same studente, tako i za njihove profesore, mentore i slično. **Nivo i kvalitet doktorskih studija stvara ključnu razliku između univerziteta.** Treba ojačati kadrovsku bazu naših fakulteta, instituta, Univerziteta itd. Takmičenje na ovoj listi i metodologija rangiranja univerziteta se mijenja iz godine u godinu, ali se moramo takmičiti, jer samo na taj način možemo izmjeriti sebe u odnosu na druge. Treba da nam bude jasno da nijedna lista nije savršena, da joj permanentno možemo naći neke zamjerke, ali prioritetno je da sagledamo kako možemo da unapredimo sebe i svoj fakultetski i univerzitetski hodogram. Treba ojačati sistem finansiranja visokog obrazovanja i prilagoditi ga okruženju u kojem živimo i radimo, povećati budžet za nauku i svakako vršiti veća ulaganja. Detaljne liste univerziteta vode se u različitim oblastima, te je potrebno favorizovati one oblasti u kojima imamo najjače kompetencije. **Najbolji razlog za podržavanje institucija visokog obrazovanja ne pronalazi se u službi koju ove institucije mogu da obavljaju već u vrijednostima koje zastupaju. Vrijednosti pravde, slobode, jednakosti i prava građana kao jednakih i slobodnih ljudskih bića od središnje su važnosti za ulogu visokog obrazovanja, za ulogu Univerziteta.**